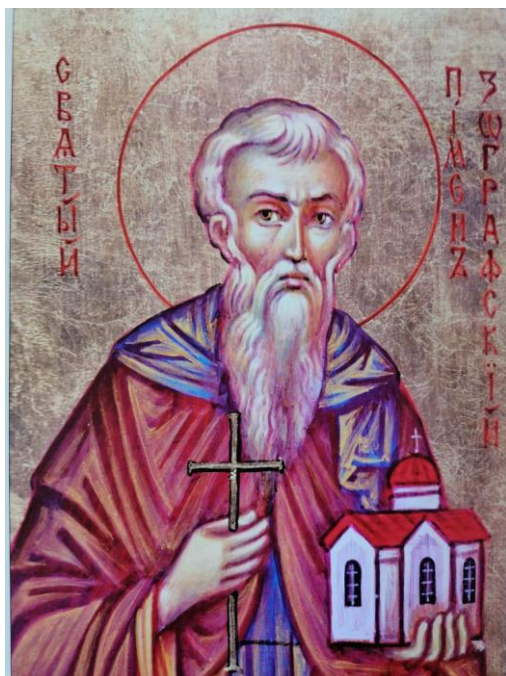

Свети преподобни Пимен Зографски

† около 1510 г.
Чества се на 3 ноември

На 3 ноември почитаме един от най-великите синове на българския народ – прославен с чудеса, постник, иконописец, просветител и храмостроител на 16-тото столетие – равноапостолния монах св. Пимен Зографски. Неговото колосално духовно дело бе в голяма степен забравено, за наш срам, но в последните години се направиха стъпки в посока на припомняне живота и значението на Пименовото дело за отстояване на единния ценностен свод у нашия народ във време на османско подтисничество и прозападна (католическа) пропаганда.

Дълго време на житиеписния текст за свети Пимен научната общност не е гледала с подобаващо внимание, поради споменатия в „Достопамятната бележка“ след житието Паисий Хилендарски, счетен за анахронизъм, навяващ съмнения за автентичността на житието. През 2021 г. излезе от печат изследването на богослова Георги Тодоров „Равноапостолът св. Пимен Зографски. Дълбокото Възраждане на България“, където, съпоставяйки обемен изворов материал, по убедителен начин авторът доказва, че посоченият Паисий Хилендарски не е, разбира се, широко известният будител Паисий, съставителят на „История славянобългарская“, живял доста по-късно, а схимонах Паисий Хилендарски Българин (1820 – 1910г), съвременник и връстник на Гаврил Кръстевич, родом от Свищов, вуйчо на Алеко Константинов, хилендарски монах, държач в края на живота си келия в Карея, където в началото на 20 в. развива книжарска и книгоиздателска дейност. Прозвището „Българин“, което поставя редом с името си върху издадените от него книги, показва родолюбивата му нагласа.

Така „камъкът за препъване“ – мнимият анахронизъм в достопамятната бележка след житието, в чието осмисляне се провалят и крупни изследователи, най-сетне е отстранен, за да може този блестящ житиеписен текст да заеме своето истинско място като най-съществената българска книжовна творба от 17 в. и дори най-важна за цели два века – след житието на свети Николай Софийски (1555 г) до „История славянобългарская“ (1762г).

Да почетем с преклонение и обич достигналия святост праведник свети Пимен, който отдаде целия си живот на изпълнение Божията воля и опазване на словесното стадо.

**Житие на преподобния наш отец Пимен, просиял в Зографския манастир
на Света Гора Атонска в лето от Христа 1510**

Този свети Пимен (в света Павел) бе от град Средец (сега наричан София, в България). Родителите му нямали чедо и често правели прилежна молитва към Пресвета Богородица да им дари чедо, което обещали да дадат в служение на Бога. На стари години, майка му една нощ стояла в молитва пред иконата на Пресвета Богородица и плачела за това. Поради дългата отруденост тя седнала и задрямала с лек сън и ето, идва към нея една жена, облечена в бели царски одежди, а зад нея следвали множество монаси, които, паднали на колене, Я молили да изпълни желанието на тая жена, защото тя бе дала обет да дари роденото от нея да служи Богу и да бъде монах като тях. След това прилежно моление монасите станали и изпели чудна песен на Пресвета Богородица, а Тя пристъпила към седящата му майка и възложила ръка върху нея, казвайки: *"Не плачи, о жено, ето, по благодатта на Моя Син, Господ Иисус Христос, ще родиш на тези си години син."* Като ѝ казала това, Тя тутакси станала невидима с целия оня сонм монаси, а онази, като се пробудила, станала и въздала благодарение Богу и на Пресвета Богородица, и на утринта разказала на мъжа си това видение. Той като добър раб Христов притичал в църквата на светия великомъченик Георгий и разказал на своя духовен отец Тома Иконописец видението на жена си.

Една година след това видение майката на този светец заченала и (го) родила в деня на светите апостоли Петър и Павел. И след осем дни кръстили новородения младенец, и нарекли името му Павел, защото баща му се наричал Петър. В деня на неговото рождение баща му направил вечеря в чест на Светите Апостоли и извикал всички бедни и просяци в града и им раздал половината от имуществото си.

А младенецът растял и се възпитавал в дома на своите родители във всяко благочестие и чистота. Когато достигнал дванадесет години от рождението си, баща му отишъл при Господа, а майка му, за да изпълни своя обет, дала отрока на духовния отец Тома Иконописец, служещ при църквата на св. великомъченик Георгий, да го научи на писмо и на страх Божий, за да му служи в правда и монашеска чистота. При този духовен отец прекарал шест години и се научил на славянско писмо, четмо и пение, и иконописание, неотлъчно пребивавал при него (своя духовен отец), поучавайки се в словото Божие и монашеското житие.

След не много време неговият духовен отец изпаднал в тежък недъг, от който починал в дълбока старост, обещавайки на светия юноша, че след четиридесет дни, когато се изправи пред страшния престол на Владиката Христа и получи от Него милост, ще му се яви; а той пък в тези дни да пребъдва в молитва и пост. На четиридесетия ден от неговата кончина, когато светият юноша пребивавал, правейки обичайната молитва насаме, изведнъж го обляла небесна светлина и след това му се явил неговият духовен отец Тома, със светъл венец в ръцете, казвайки:

"Радвай се, чедо Павле, защото по молитвите на светите наши Атонски отци и ходатайството на покровителката на Своя жребий Света Гора Атонска - Пресвета Богородица - преминах безпрепятствено въздушните митарства и се изправих пред престола на Владиката, нашия Господ Иисус Христос, Който ми даде този венец и ме изпрати при теб, чедо мое, да ти река: ако искаш и ти да се увенчаеш с такъв венец - да спазваш всичко, което ти казвах в онзи живот с тебе, да не отстъпваш от заповедите на нашия Господ и Бог Иисус Христос, да изпълниш обета на твоите родители. Защото ти по обета и ходатайството на Пречистата Владичица наша Богородица и по молитвите на преподобните наши Атонски отци си придобил плът от благочестиво живелите твои родители, които изпълнени с духовна

християнска радост се представиха на Господа. И сега се веселят и радват с всички светии в Небесното Му Царство и се молят за теб и ти да бъдеш там, където са те."

Като му рекъл това, станал невидим. Светият юноша със сълзи паднал възник, благодарейки на Бога и на Пречистата Майка Дева Богородица, че се е удостоил да види и след смъртта своя духовен отец и от него да се извести и за своите родители.

След това видение светият юноша наченал да размишлява как да се избави от този суетен свят и често молел Пречистата Божия Майка да му посочи пътя. Веднъж, когато стоял на клироса и пеел, чул Евангелието на Кръстопоклонната неделя: *"Ако някой иска да върви след Мене, нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и Ме последва."* Размишлявайки по тия слова, след свършването на Божествената Литургия той се върнал у дома, раздал целия си имот на бедните и като паднал пред иконата на Пресвета Богородица много нощи се молел и плачел да му покаже пътя и да му покаже мястото, където да се спаси. Така като правел много дни и пребивавал в пост и молитва, в една от нощите пак му се явил духовния му отец, казвайки: *"Радвай се, чадо мое Павле, защо така скърбиш? Не знаеш ли и не помниш ли какво ти казах, че мястото на твоето спасение е жребият на Божията Майка на Атонската Гора? Там иди и ще придобиеш спасението на душата си. Ето сега мнозина от благочестивите християни са готови да отидат там на поклонение. Тръгни с тях и раздай на нищите всичко, което ти остана от твоя имот, та така безпрепятствено да поработиш за Господа и да получиш велика отплата и милост от Подвигоположника Христа Бога нашия."* След тези думи неговият духовен отец го благословил и станал невидим, а той, ставайки като от сън, с радост извършил всичко, което му заповядал неговият духовен отец. И като се причастил с пречистото тяло и кръв на нашия Господ Иисус Христос, тръгнал на път с другите благочестиви люде за Атонската Гора. Като пристигнал там и обходил всички тамошни манастири, останал в манастира Зограф между съплеменните свои братя българи. Игуменът на тази обител Спиридон, мъж благочестив и изпълнен със Светия Дух, провидял в него почиващата заря на Божествения Дух, защото бил много смирен и кротък, връчил го на един духовен подвижник, живеещ извън манастира, да го научи на монашеско житие и подвиг, защото бил млад и не му било възможно да живее в общежитието. Когато станал на възраст, игуменът го приел в манастира и го подстригал, като му нарекъл името Пимен, предсказвайки, че има да става пастир на много овци Христови.

В манастира свети Пимен прекарваше безропотно със смирение и отсичане на волята чрез всякакво послушание, денем и нощем се молеше Богу и беше пръв на общата молитва, а пък последен излизаше от църквата с ум вперен към Бога. Поради това братята много го възлюбиха и го наричаха "младия авва". Не избегна обаче и дяволското изкушение. Братята, съслужещи с него на трапезата, наченаха да завиждат на неговата добродетел и постоянно му правеха пакости, и ругаеха, изливаха вода на главата му, биеха го по страните и плюеха в лицето му. Той пък всичко това претърпяваше, заради Господа, претърпял заради нас биенето, плесниците, заплюването и кръста. И колкото той с кротост и смирение просеше прошка от тях, толкова повече пакости му правеха. Веднъж, за да не отиде на църква, взеха всичките му дрехи и расото, и ги хвърлиха в огъня. А той, като изпроси от тях прошка, се помоли Богу и тутакси огънят изгасна, и дрехите му останаха невредими. Виждайки това чудо, съслужещите с него братя паднаха пред него, просейки прошка, и повече не му правеха пакости, а го почитаха като отец и се разкайваха за онова, което му бяха направили. А той не само им прощаваше, но просеше от тях прошка. Игуменът като виждаше, че светият служи безропотно и извършва всички послушания със самоотвержение, смирение и подчинение, постави го четец в църквата. А след това, като навърши 30 години, когато Божият архиерей Памфилий, българин, от Воденска епархия, посети Света Гора и се намираше в манастира, биде въведен (от този архиерей) по

прошение на Игумена и братята в дяконски и свещенически сан, без да го желае.

Извършвайки непорочно свещеническото служение, винаги проливаше сълзи, че е недостоеен за това високо служение. И веднъж, когато светият беше чреден и по монастирския обичай благославяше хляба, внезапно онзи, който печеше хляба, бе обхванат от бяс и падна ничком, и изпущаше пяна, и викаше: "Няма да изляза от тебе, защото престъпваш Божиите заповеди и не изпълняваш своя обет". Светият никак не се уплаши, а като извърши прикадяване, помоли се Богу и изгони беса от монаха. Виждайки това чудо, братята прославиха Бога, че в тези последни времена въздига Своите угодници в прослава на Своего свято име и за укрепление на немощните. Поради това не само монастирските братя, но и от цялата Гора идваха при него за съвет и наставление.

Случи се светият да бъде на жътва с другите братя и една змия ухапа ногата на един монах и от това ухапване отече ногата му, тъй че не можеше да ходи. А братята дойдоха при светия, като при свой наставник, и му разказаха станалото. А той, като дойде на мястото, където лежеше братът, и първо се помоли Богу, после укори ухапанието от змията брат, че това е станало по Божие допущение, защото се отклонява от послушанието и биваше ропот у братята, направи калчица от пръст и помаза ухапаното място и онзи тутакси оздравя.

Освен служението в църква, на светия беше възложено от игумена и братята монастирското управителство, което изпълняваше не без труд и често сам носеше дърва, и сам приготвяше на братята ястие, и помагаше на немощните. Не преставаше и да изписва икони на светците, гледайки на тяхното житие според Апостола, като се стремеше да достигне техните добродетели и да подражава на делото на светия свой духовен отец Тома. Така изпълняваше своето послушание в манастира и беше обичан и почитан от всички, не само от своите си братя, но и от монасите от цялата Света Гора. Поради това непрекъснато досаждаше на игумена да бъде освободен от управителството и да се засели някъде в пусто място и така да избегне човешката слава. Виждайки богоугодното му стремление, игуменът му даде благословение и така, като излезе от манастира, той се посели в пусто място недалеко от (тъй наречения) "стар манастир". Там светият си направи дървена колиба и като я покри с листа, започна да се подвизава в уединение, пребивавайки много дни в пост и умна молитва. И като посещаваше често пещерата на преподобния Козма, стоеше на колене и проливаше сълзи, молейки се Богу и на светеца. Веднъж като се връщаше от пещерата и дойде в колибата, намери двама братя от манастира, които бяха дошли при него за наставление. И като поискаха да се връщат, внезапно ги обкръжи голям пламък. Светият като видя надвисналата опасност, щото всички те и колибата му да изгорят, прегъна колене и като вдигна ръце към небето, помоли се Богу, и тутакси падна голям дъжд и угаси пламъка.

Светият рядко прихождаше в манастира, само за да се причасти с пречистите Христови Тайни. Когато настъпеше Великият пост, отиваше в манастира и като се приобщаваше към светите Тайни, опрощаваше се с всички братя и така след това отиваше в пустинята. Връщаше се във Велика Събота, за да отпразнува, заедно с братята, светлото Христово Възкресение, и като се причастяваше със светите Христови Тайни и общата братска трапеза, си тръгваше. В другите дни храната му бяха кестени и див зеленчук.

Така светият се подвизаваше петнадесет години в тази колиба и пещерата на свети Козма. От цялата Гора идваха желаещи да останат при него. А той всичките ги отпращаше с увещанието, че не е такава волята Божия, а всеки да отиде в своя манастир и ако иска да се спаси, да се подчинява на своя игумен като на Христа и да изпълнява безпрекословно послушанието си, сам отсичайки своята воля, и да спазва клетвата, която е дал, когато се е постригал пред светото Евангелие и пред престола на Всевишния Бог. Светият имаше обичай на

края на всеки съвет, на прощаване, да казва: *"Чедо, потруди се малко в този живот и твоят труд няма да бъде напразен."*

Когато светият достигна 55 години от рождението си и като приближаваше монастирският празник, отиде в пещерата на свети Козма и там пребиваваше в бдение, стоейки цяла нощ на крак. И като просветваше утрото, (умът му) беше грабнат и ето, видя градове и села, и много овци, нямащи пастир. И приближи се към него един войн в светло одеяние, държащ в ръце пастирски жезъл, и му рече: *"Виждаш ли тези градове и села, и овци?"* И рече: *"Виждам."* И рече: *"ето, всички тия нямат пастир и ще погинат. Поради това ме изпрати Господ Бог Вседържител да ти кажа, че ти ще им бъдеш пастир. Приеми прочее този жезъл и се постарай да им помогнеш, а аз ще пребъда с тебе и не се страхувай."* Рече му светият: *"Ти кой си?"* Отвърна: *"Аз съм Божият раб Георгий, покровител и застъпник на този манастир."* Като му каза така, отиде си. А светият като дойде на себе си, седна и размишляваше какво ще да е това видение. Като недоумяваше дълго време, дойде неговият ученик Памфилий от манастира, носейки му коливо, и той седна и яде без да каже нищо, а мълчеше и разсъждаваше за видението. Рече му неговият ученик: *"Отче, защо така мълчиш и пребивааш вгълбен в себе си?"* Отвърна му светият: *"Недоумявам, чедо, какво да ти река. На себе си ли бях или като на сън, когато правех молитвата, видях видение: градове и села, и овци много, нямащи пастир. И ми се яви застъпникът на нашия манастир, с пастирски жезъл в ръцете, облечен във военски светли одежди, и рече ми: "Виждаш ли тия градове и села, и овци, нямащи пастир?"* И казах му: *"Виждам."* И рече: *"Всички те ще погинат. Поради това изпрати ме Господ Бог Вседържител Иисус Христос да ти река, че ти ще им бъдеш пастир."* И даде ми жезъла, който държеше в ръце, и ми рече: *"Постарай се да им помогнеш. Аз ще бъда с тебе, прочее не бой се."* Като каза това, отиде си. А аз дойдох на себе си и това размишлявам, къде иска да ме прати Бог? Не знам кои са тия градове и села, и не попитах светеца. Помоли се прочее и ти чедо Богу, да ми открие видението." Като му рече това, ученикът му отиде в манастира.

След това светият започна прилежно да моли Бога и светия великомъченик Георги за това. Като правеше молитвата в един от дните, яви му се пак свети Георгий, както преди в светло одеяние, и му рече: *"Защо недоумяваш и се бавиш? Градовете и селата са твоето отечество и околностите и живеещите в тях християни са без пастир. Иди, прочее, утвърди ги във вярата Христова, обнови им църквите и съгради манастири. И ето, Бог вложи в сърцето на царя султана слово благо, за да даде на християните свобода да съграждат църкви."* Като каза това стана невидим. А светият като стана направи молитва; и като отиде в манастир, разказа всичко на един прозорлив отец, който му рече, че всичко това му е открил Бог: *"Затова не се бави: вземи благословение от нашите свети отци, помоли се Богу и на светия Негов раб храбро-бореца великомъченик Георгий, поклони се на чудотворния му образ и тръгни на път."* Светият така и направи, както му рече прозорливият отец и като взе благословение от игумена, тръгна на път с единствения си ученик Памфилий. А братята го изпратиха до границите на манастира, целуваха го и като се благословиха, завърнаха се с плач, защото се разделяха със светия отец.

Когато светият достигна в своето отечество, той започна да проповядва на християните словото Божие и да ги утвърждава в Христовата вяра и да строи църкви навсякъде. Защото достигна (както му рече великият сред мъчениците Георгий) царска заповед щото християните без препятствия да строят църкви в онези страни. Християните, като овци без пастир, прихождаха с хиляди при него като при свой пастир, носейки всички недъгави и обзети от нечисти духове, и те се изцеляваха само с възложение ръцете на светия. Като обходи цялата Софийска страна той съгради по селата и градовете 300 църкви и 15 манастира, от които обнови и Черепишкия манастир, който е на река Искър, и събра много братя, и постави им игумен, и

всичко устрои по образа на общежитието на Зографския манастир. Името на светия се разпространи навсякъде, поради многото чудеса, извършени от него. Заради това от околните краища, от Бдин (Видин) и Доростол прихождаха при него да слушат словото Божие и да изцеляват недъзите си, и молеха да посети градовете и селата им и да утвърди християните в Христовата вяра, защото мнозина, забравяйки да почитат истинния Бог, се отдаваха на суеверие, а други се отричаха от Христа и приемаха учение, противно на християнството. Светият като чу това и след като напътства братята със словото Божие, тръгна на път. И като обходи всички села, със слово утвърждаваше християните и изцеляваше техните недъгави и болни, и им съзиждаше църкви. Достигна Суходолския манастир, който беше разорен. Светият обнови този манастир и като събра братство, постави им игумен и им даде общежитийно правило и им заповяда никак да не отстъпват от светоотеческите правила, винаги да правят служба и без леност, доколкото могат, да утвърждават Христовото стадо във вярата, защото те са солта на земята и ще има да отговарят на страшния Христов съд и за една погубена душа. Оттам светият отиде в Доростолската земя. Жителите като чуха, че светият е дошъл в тяхната страна, се стекоха от всички села при него, носейки и своите недъгави за изцеление. Светият ги изцеляваше с докосване на ръцете си и ги укрепваше със словото Божие в Христовата вяра. Когато светият пребиваваше в село Червена вода, беше доведен при него един слепороден от родителите му, които молеха светия да направи молитва за него и да прогледне, защото им е единороден. А той като погледна към небето, просълзи се и коленопреклонно се помоли Богу, и като стана направи калчица, и помаза очите на слепия, и онзи тутакси прогледна. А слепият при това не пожела да се върне при родителите си, а молеше светия да го постриже и облече в монашески дрехи. Светият склони на молбата му, пострига го и той го последва.

Когато светият се намираше в тази страна, яви му се светият великомъченик Георгий и му каза, че е дошло времето да отиде при Господа, затова да побърза и да се върне в Черепишкия манастир, там е угодно Богу да почине от своите трудове. След това видение светият тръгна на път, връщайки се по същия път, по който беше дошъл, проповядвайки и утвърждавайки християните в Христовата вяра. Като достигна Суходолския манастир и събра всички братя, настави ги със словото Божие и им каза, че му е дошло времето да си отиде от този живот, а те да пребъдат в призванието си и да не престъпват клетвата, която са дали пред Бога, когато са приемали ангелски образ. Така като ги настави и след като се причасти със светите Тайни, тръгна на път. А братята с плач и ридание се разделиха от светия отец, тъй като вече нямаше да го видят и да се наслаждават на добрите му слова. След като светият пристигна в Черепишкия манастир, разболя се много и узна, че е дошло времето му да отиде при Господа. Призова всички братя и след като ги напътствува със словото Божие, причасти се със светите Тайни и предаде Богу дух. Лицето му се просвети и блестеше като слънце.

Смъртта на светия се разчу навсякъде и от всички околни краища християните се притекоха към мощите на преподобния, за да се благословят от него и да целунат своя добър пастир и наставник. А братята след всенощното бдение и Божествената Литургия, като направиха надгробно опяване, го погребяха извън църквата, както им заповяда светият, в третия ден на месец ноември 1510 г. от Христа; в този ден му беше казал свети великомъченик Георгий да го предадат на гроба; на този ден се извършваше паметта му. От гроба на светия се извършваха много чудеса, болни се изцеляваха и обзети от нечисти духове се освобождаваха, и други различни чудеса.

Това написах аз заради паметта и честта на светия отец, в манастира Черепиш, очевидец на това житие и на многото му чудеса, и негов ученик, грешният монах Памфилий.

След много години (по предание) манастирът Черепиш бил разорен и предаден на огъня.

Поради това братята на Суходолския манастир дошли в Черепишкия манастир, намерили светите му мощи цели и нетленни и ги пренесли в своя Суходолски манастир, в Бдинската (Видинска) епархия.

От ръката на иеросхимонах Калистрат Зографски
18 ноември 1905 г. в манастир Зограф

Достопамятна забележка

Настоящото житие на преподобния Пимен Зографски е преписано от книгата "Небесний Рай", която се намира в библиотеката на покойния генерал-губернатор на Източна Румелия Кръстович, комуто била доставена в Цариград от покойния Паисий Хилендарски, който, бидейки изпъден от Хилендар, преживя в Зограф известно време и тук в библиотеката намерил гореизказаната книга и я усвоил, а после предал на Кръстович.

Книгата обема само жития на български светии и е написана на дебела книга: формат осминка през 1683 година.

Иконата и житието са копирани от: Тодоров, Георги. "Равноапостолът св. Пимен Зографски. Дълбокото Възраждане на България", Искони, София, 2021

2022 г.